

R.Simon

ספר

(1)

החדברך

כיאור תרי"ג מצוות התורה לאחד מגדולי הראשונים

מוגה על פי כתבי יד ודפוסים עתיקים

בעריכה מחודשת עם מקורות וביבליות

עם ביאור

מלבהת חלבך

חכמו הרוב הגאון חריף ובקי חסידא ופרישא מאור הגולה ובן של ישראל

רבינו יוסף באב"ד זצ"ל

אבד"ק טרניפאל

נערכ נסדר מחדש בהגהה מדוייקת בפייענו ראי תיבות, סיקול טעויות וшибושים

חלוקת חדשה לקטעים, עם מראי מקומות, ציונים והערות

חלק שני – ויקרא

מצוות קטו – שסא

זנ. ז"ג אקדוש – (66)

זנ. גולדיג – (46)

(זנ. ג'גער ג'ז ג'ז איזיג מרג'ג)

מפעל תורה חכמי פולין – נתניה

מכון ירושלים • תשמ"ח

רמב"ד ג'גער ג'ז
זנ. גולדיג
ל איזיג מרג'ג
זנ. ג'גער ג'ז

תְּגִלְמוֹן אַיִן וְלֹא אָתֶלֶם אֲנָא אַיִן
עַלְיוֹן יָם בִּישׁ וְעַל חָדְרוֹן תְּבִדָּא
תְּבִרְיָנוֹ: שְׁכִין אָמֵר יְיָ לִי אָוֶל
וְתָקוּם בְּתָרְעָנָה עַמָּא דְּבִצְלָוָן בֵּית
מֶלֶכְיָה רַבִּית יְהוָה אֱלֹהִים יְהוָה וְבָכֶל
חָרְצֵי יְרוֹשָׁלָם: כַּוּתִימָר לְתוֹן קְבִילָ
פְּתַחְמָא נַעַמְיָה מֶלֶכְיָה דְּבִית יְהוָה וְכֶל
דְּבִית יְהוָה וְכֶל יְתַבִּי יְרוֹשָׁלָם דָצְלָי
בְּתְּרָצָא הָאַיִלָּן: כַּא כְּדָנִין אָמֵר יְיָ
אָסְטָקָרָו בְּגַפְשָׁתָכָן וְלֹא תְּסִלְוָן פְּטוֹל
בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא וְתִיצְלָו בְּמַרְעֵי
יְרוֹשָׁלָם: כְּכָל אָתָּה תְּפֻקָּון מְשִׁלְיָן מִבְּמִיכָּו
בְּיוֹמָא דְּשַׁבְּתָא וְכֶל עַבְידָתָא לֹא
תְּעַבְּדוּ וְתַקְרְרוּן יְתַיְמָא דְּשַׁבְּתָא כְּמָא
רַפְקָדִית יְתַי אַבְתָּחָכָן: כְּכָל קְבִילָ
לֹא אָרְכְּבָנו יְתַאְוְגִיָּהוּן וְאַקְשִׁיאו יְתַ
קְדָלָהוּן בְּדָיל וְלֹא לְמַשְׁמָע וּבְדָיל דָלָא
לְקָדָלָא אוּלָקָן: כְּדָוְקיָה אָם קָדָלָא
תְּקָדְלָוּן לְמִימְרִי אָמֵר יְיָ בְּדָיל וְלֹא
לְאַעֲלָא מְטוּל בְּתְּרָצָי קְרָתָא הָא בְּיוֹמָא
דְּשַׁבְּתָא וְלְקָדָשָׂא יְתַי יוֹמָא דְּשַׁבְּתָא
בְּדָיל דָלָא לְמַעַבְדָּבָר בֵּיה כֶל עַבְידָתָא:
כְּה וְיַעֲלָוּן בְּתְּרָצָי קְרָתָא הָרָא מֶלֶכְיָ
וְגַבְרִיךְ יַתְבִּין צָל פְּרָסָד דָוד וְרַכְבָּי
בְּרַתְיכָיָן וְבְסָסָן אַיִן וְנַעֲרָבָהוּן אַגְשָׁ
יְהוָה נִתְבִּי יְרוֹשָׁלָם וְתַחַב קְרָתָא הָרָא
לְעַלְמָן: טַנְתוֹן מִקְרָנָא דְּבִית יְהוָה
וּמִשְׁתָּרָגָי יְרוֹשָׁלָם וּמְאַרְעָא שְׁבָט בְּגִינְיוֹ
וּמְן שְׁפִילָתָה וּמְן טָאָה וּמְן דָרְמָא מִינְעוֹ
עַלְמָה וְגַבְעָתָה קְדוּשָׁין וְקוּרְבָּנָהוּן וְלַבְּנָהוּ
וּמְצָלָה תְּזַדְתָּא לְבִתְמַדְשָׁא נַעַי:
כְּה וְאָם לְאַתְקָדְלָוּן לְמִיקָרִי קְדָשָׂא יְתַ

אָנָי יְחִתָּו הָמָה וְאַל-אַחֲתָה אֲנָי הָבִיא עַלְיָהָם
יּוֹם רָעָה וּמִשְׁנָה שְׁבָרוֹן שְׁבָרָם: סִטְבָּה אָמֵר
יְהֹוָה אֱלֹי הַלְךָ וְעַמְרָת בְּשַׁעַר בְּנֵי-עַם (הָעַם
קָרֵי) אֲשֶׁר יַבָּאוּ בָּו מֶלֶכִי יְהוּדָה וְאֲשֶׁר יַצָּאוּ
בָּו וּבָכֶל שַׁעַרְיִי יְרוֹשָׁלָם: כַּוּאמָרָת אֲלֵיכֶם
שְׁמָעוֹ דְּבָרִי יְהֹוָה מֶלֶכִי יְהוּדָה וּכֶל-יְהוּדָה
וּכֶל יַשְׁבִּי יְרוֹשָׁלָם הַבָּאִים בִּשְׁעָרִים הַאֲלָהָה: סִטְבָּה
כַּא-כֵה אָמֵר יְהֹוָה הַשְּׁמָרָיו בְּגַפְשׁוֹתֵיכֶם וְאַל-
תִּשְׁאֹו מִשְׁאָא בַּיּוֹם הַשְּׁבָת וְהַבָּאָתֶם בִּשְׁעַרְיִי
יְרוֹשָׁלָם: לְכָד וְלֹא-תִזְצִיאוּ מִשְׁאָא מִבְּתִיכֶם בַּיּוֹם
הַשְּׁבָת וּכֶל-מֶלֶאכָה לֹא תַעֲשֵׂו וְקִדְשָׁתֶם אֶת-
יּוֹם הַשְּׁבָת בְּאָשֶׁר צִוִּיתִי אֶת-אֲבוֹתֵיכֶם:
כְּה וְלֹא שְׁמָעוֹ וְלֹא הַטָּו אֶת-אַזְגָּם וַיַּקְשׁוּ אֶת-
עֲרָפָם לְבָלְתִּי שְׁוֹמֵעַ (שְׁמָעוֹ קָרֵי) וְלְבָלְתִּי קָחָת
מִזְרָבָה: כְּדָוְהיָה אֶם-שְׁמָעַ תִּשְׁמַעַן אֱלֹי נָאָם-
יְהֹוָה לְבָלְתִּי הָבִיא מִשְׁאָא בִּשְׁעַרְיִי הָעִיר
הַזֹּאת בַּיּוֹם הַשְּׁבָת וְלִקְדְּשָׁ אֶת-יּוֹם הַשְּׁבָת
לְבָלְתִּי עֲשֹׂות-בָּה (בָּו קָרֵי) בְּלִ-מֶלֶאכָה:
כְּה וְבָאוּ בִּשְׁעַרְיִי הָעִיר הַזֹּאת מֶלֶכִים וְשָׁרִים
יַשְׁבִּים עַל-כֶּסֶף דָוד רַכְבִּים וּבַרְכִּים וּבְכֹטְנוּם הַפָּה וְשִׁירֵיכֶם אִישׁ
יְהוּדָה וַיַּשְׁבִּי יְרוֹשָׁלָם וַיַּשְׁבַּה הָעִיר-הַזֹּאת לְעוֹלָם: כְּה וְבָאוּ מְעָרִידִ
יְהֹוָה וּמִסְבִּיבוֹת יְרוֹשָׁלָם וּמִאָרֶץ בְּגִינְיוֹן וּמִזְהָהָר וּמִזְ
הַגָּב מִבָּאִים עַלְהָה זָבָח וּמִנְחָה וְלִבְנָה וּמִבָּאִי תְּזַדְתָּה בֵּית יְהֹוָה:
כְּה וְאַל-לֹא תִשְׁמַעַן אֱלֹי לִקְדְּשָׁ אֶת-יּוֹם הַשְּׁבָת וְלְבָלְתִּי שְׁאָת מִשְׁאָ
וּבָא בִּשְׁעַרְיִי יְרוֹשָׁלָם בַּיּוֹם הַשְּׁבָת וְהַצְתִּי אֲשָׁר בִּשְׁעַרְיִה וְאֲכָלה

במפורש נאמר בזאת: (ז) הָבָא, וּ(ז) נָגָד בְּרִישׁ יְשָׁעָה סִדְמָן אָל, (ט) יָצָא, יְדָו וְנַעֲמָד בְּרִישׁ יְשָׁעָה. וְקָמָ וְצָל לְלָה, כְּה אָמֵר תְּאֵל הַלְךָ. זהה בְּזַמְּנָה הַזָּהָר יְמִינָה וְזַמְּנָה, וְזַמְּנָה כְּן אָמֵן שִׁים לְרַק שִׁים דְּרַכִּים. בְּזַמְּנָה הַזָּהָר יְמִינָה מִלְּאָמָר יְמִינָה וְזַמְּנָה תְּזַדְתָּה בֵּיתְךָ וְזַמְּנָה כְּיָם הַזָּהָר. וְקָמָ וְצָל בְּלִפְנֵי בֵּיתְךָ וְזַמְּנָה כְּיָם הַזָּהָר. פְּתַחְמָא נַעַמְיָה כְּאָדָר נִשְׁכַּן תְּבַמְּדָבָר וְזַמְּנָה כְּיָם הַזָּהָר. וְבָכָא אַתְכָם אָל, וְבָכָא אַתְכָם בְּבָלָה. וְבָכָא תְּהִדָּה בֵּיתְךָ וְזַמְּנָה כְּיָם הַזָּהָר. פְּתַחְמָא נַעַמְיָה כְּאָדָר נִשְׁכַּן תְּבַמְּדָבָר כְּיָם הַזָּהָר. וְבָכָא אַתְכָם אָל, וְבָכָא אַתְכָם בְּבָלָה. וְבָכָא תְּהִדָּה בֵּיתְךָ וְזַמְּנָה כְּיָם הַזָּהָר.

ספר שאגת אריה

חלק א'

זה ספר תולדות אדם הגדול בענקים ארי' דבי עילאי נודע ביהודה
ובישראל גדול שמו ה"ה הגאון העצום שר התורה מאיר עני דגולה
מרנא ורבנא רבי ארי' ליב בהגאון מוה"ר אשר זצ"ל

אשר היה אב"ד ור"מ דק"ק ולוזין
ואח"כ עלה ונתעלה לכון פאר בק"ק מוץ המעתירה יע"א
בעמיח"ס טורי אבן וגבורת ארי'
אשר מומנו ישקו כל העדרים עדרי צאן קדשים

ערוך ומסודר במהדורה מחדשת בהגאה"ה מדויקת
בתוספת הערות והארות, ביאורים וmericai מקומות

בעוזרת החונן לאדם דעת
גרשון חנוך הענין הכהן אייכארן
מה"ס עבודות היום, חוקת הפסח, משפט החתוועה, לקיחה תמה, הגיון הלב, בנית דבר

שנת תשע"ו לפ"ק

סימן מא

כ' בעניין הנחת תפליין בשבת ויו"ט אם יש איסור בהנחתו

דרורי הגלילי דממעט فهو מקרה דמיימים ולא כל ימים, ומהא גופיה ממעט נמי לילות, וקרא דושמרת אתרווייהו מיעוטי קאי, בין דיליות בין דשבתו וו"ט, אסור להניח תפליין בשבתו וו"ט, ואם הניחן עובר בלאו או בעשה כדאמר אדר' יוסי הגלילי במניחן בלילה, כדאמר התם אמר ר' אלעזר כל המניח תפליין לאחר שקיעת החמה עובר בעשה, ר' יוחנן אומר עובר בלאו. ואמר לימה בדר' אבין אמר ר' אילעא קמיפלגי דאמר כ"מ שנאמר השמר פן ואל איינו אלא לא תעשה, דמר אית ליה דר"א, וממר ליל דר"א. ומסיק דכ"ע אית ליה דר' אבין דר"א, והכא בהא קמיפלגי דמר סבר השמר דלאו לאו, השמר דעשה עשה, וממר סבר השמר דעשה נמי לאו. וכיוון דבלילה עובר באזהרת דושמרת, הה נמי דשבתו וו"ט נמי עובר באזהרה זו, דהא האי ושמרת אמיוטי דשבתו וו"ט נמי קאי לר' הגלילי כמו שקא'i לדידיה אמיוטי דיליות דנ"ל נמי מהאי קרא.

אבל לר"ע דמוקי לקרא דושמרת לפסח, ושבתו וו"ט דאין זמן תפליין נפקא ליה מקרה

ההישת הדעת הוא דוקא בזמן מצותן, אבל בעת שנייה דאין מקיים או שום מצוה כנ"ל, ממילא אין לחוש ג"כ להישת הדעת דהרי כמו שמניח תפליין בשבת וו"ט דלאו זמן תפליין דאין אסור בהישת הדעת ואין חיב למשמש בהן.

וכן עי' בקרן אורורה מנוחות דף ל"ז: שכחן בן דבשעת שנייה לאו בר חיבורו הוא בתפליין, וכורתניא בסוכה והנכנס לישן רצחה חולין רצה מנית, וחיבורו ליכא אפילו בשנית עראי, אלא דרישות להניח ג"כ, וא"כ כיוון דלאו שעת חיבור הוא לית ביה משום הישת הדעת, והכי ממשם ביום גבי צי"ש היטב. א. ובכיוור הלכה ריש סי' ל"א כתוב לענין טלטול תפליין בשבת, "וכל עצם הרין הוה מבואר בס"י ש"ח דתלו אסור הנחת תפליין בשבת וו"ט שלא לשם מצוה וא"כ לפי מה שנביא בסמוך דהגר"א הוא ג"כ מהמקילין בויה א"כ ממילא

שאלה אי מותר להניח תפליין בשבת וו"ט אם רצחה לאיזה צורך, אף על גב דקיימ"ל דלאו זמן תפליין הэн, או אסור להניח בהן תפליין. וגם ראוי לבורר אי קייל'ל כמו"ד לילה זמן תפליין היא, או לאו זמן תפליין היא. גם שאר חילוקי דין היווצאים מעיקרים הללו, וכמו שאבאר בס"ד א.

תשובה על דבר תפליין אי מותר להניחן בשבת וו"ט או לא. דעת דבפרק הקומץ (ורף ל"ז) ובפרק בתרא דערירובין (דף צ"ז) תניא ושמורת את החוקה הזאת מימים ימימה, ימים ולא לילות, מימים ולא כל ימים פרט לשבות וו"ט דברי ר"י הגלילי, ר"ע אומר לא נאמרה חוקה זו אלא לפסח בלבד, וס"ל לר"ע דלילה זמן תפליין הו, מ"מ ר"ע נמי מורה דשבתו וו"ט לאו זמן תפליין הэн, ונפקא ליה התם מקרה אחרינא, דתניא ר"ע אומר יכול יניח אדם תפליין בשבתו וו"ט, ת"ל והיה לאות על ידך ולטוטפות בין עיניך, מי שעריכים זאת יצא שבתו וו"ט שהן גופן אותן.

ונראה לי, אף על גב דכ"ע מודו דשבתו וו"ט לאו זמן תפליין הэн, מ"מ איכא בינייהו

לא הוי היסח הרעת היינו משום דשיעור היסח הרעת הוו שיעור הילך מהא אמה, יעוי בשוו"ת פרי יצחק ח"א סי' ה' שביבא דברי המג"א בס"י ש"ח (ס"ק י"א) דלמא"ד שבת לאו זמן תפליין אם מניה תפליין בשכת אין חיב למשמש בהן, והיינו משום דעיקר חיב למשמש בתפליין שלא יסיח דעתו מהן הוא רק בזמן מצוון, אבל שלא בזמן מצוון כמו אם מניה תפליין בשבת וו"ט מכיוון דלאו זמן תפליין ואני מקיים שום מצוה א"כ להזהר מהסת הדעת ואני חיב למשמש בהן. ועפ"ז כתוב דכיוון דלמא"ד מצות צריכות כונה אם לא יכוין לשם מצוה אין מקיים מצות תפליין כלל, ממילא ייל' דבעת שנייה שאין לו או שום כוונה איןנו ענין למצות תפליין כלל, ואפילו למ"ד מצות א"כ כוונה מ"מ בשעת שנייה לכ"ע ליכא קיום מצוה דהוי כמחעט בעלמא. ולפ"ז ניחא הא דישן שנית עראי בתפליין ולא חיישין משום הישת הדעת, והיינו משום

דושמרת וכדריפרשתי. ותדע לך ר' ר' הגלילי דממעט לשבתות יו"ט מקרה דמיימים ולא כל ימים, נמי אקרה דהיה לאות דר"ע סמיך, די לא חימא הци, הא כיון דקרה דמיימים דממעט ולא כל ימים סחמא כתיב, מנ"ל דלמעוט שבותות וגם יו"טathi, דילמא לא ממעט קרא אלא שבותות לחוד דחמיר קירושנן, אבל יו"ט דקילוי משבת לא ממעט להו קרא.

והא לא מסתבר دقיוון דכתב רחמנא מימיים לשון רכבים, ולא כתוב מיום לשון יחיד, דש"מ דקרה למעוטי שני מיני ימים קאתי, וכיוון שבותות חדא מינא נינהו, וכן כל יו"ט, וכיון דקרה למעוטי שני מיני ימים, ממילא אימעטו שבותות וגם י"ט, דיין זה במשמעותו, דלשון רבים דקרה אימאים שמניחים בהן תפילין דמיירי בהן קרא בהדייא קאי, ולא אמיעוטא דקרה. ועוד הו"ל לר' הגלילי למימר במיעוטי דידיה פרט לשבת לשון יחיד, ואמאי נקט פרט לשבותות לשון רבים, כיון דעתמא דידיה דממעט נמי ליו"ט מהאי קרא משום דכל השבותות לשון יחיד קרי להו.

אלא וודאי ר' הגלילי נמי אקרה דזהה לאות סמיך, ומהו וודאי איתם עטו שניהם, דהא יו"ט גופן אותן כמו שבת, וכיון דזהה לאות סמיך, א"כ מיעוטא דמיימים ולא כל ימים לשבותות יו"ט ל"ל, אלא ע"כ לומר לך דאיסורה נמי אייכא, די מזהה לאות הו"א שלא ממעט קרא אלא

וכל השמר הוא לא תעשה, אבל לענין דודשין והיו לאות יצאו שבותות יו"ט שהן עצמן את היינו שכין שהן עצמן אותן אין צורך להם באות של תפילין אבל איסור לא מצינו, וודאי שדרשין שאין צרכין אותן ואין מצוה בהנחתן אבל גם איסור ליכא", ע"כ.

ג. אולם עי"ש בשיטה מקובצת שמדريك מראשונים אחרים שהקשו מ"ש סנדל המטומר מתפילין בס"ל דגם תפילין אסור להנחתה בי"ט, והוא דיין משלחין סנדל היינו משום דلسנדל החמיר יותר משום מעשה שהוא. וכן עי' בתוס' פרק ב מה אשה דף ס' ד"ה לא בסנדל המטומר וכו', דמותה ואסור להנחתן בשבת יי"ט, וטעמא דמותר לשלחן בי"ט כיון שרואין להנחתן בחול, וסנדל המטומר שאינו דוחMRIו בו לפי שבאה תקללה על ידו.

אחרינו דזהה לאות, מהיזבא הוא דמעט להו קרא, אבל איסורה ליכא, ואם רצה להנחת בהן תפילין הרשות בידו, דהא בהאי קרא ליכא אזורה כמו באידך קרא דר' הגלילי דייכא אזורה דושמרת.²

וה"ג משמע להדייא בסוף פ"ק דביבה (דף ט"ז) רב ששת שרי להו לרבען לשדרורי תפילין ביו"ט, אל אבוי והוא אין חנן כל שנאותין בו ביו"ט משלחין אותו, ומשני ה"ק כל שנאותין בו בחול משלחין אותו, ופירש"י והוא אין חנן כו' ותפילין אין נאותין בהן ביו"ט כדאמר'י בעירובין יצא שבותות יו"ט שהן עצמן אותן, משלחין אותן ביט' דהאי ביו"ט דקANTI מתני לאו אנאותין דלקמיה קאי, אלא אמשלחין דבתריה, ולאחורי תפיליןathy, דיין מנה להו ביו"ט ליכא איסורה, ומיהו סנדל המטומר לא דלא לימה מדרשו רבנן לשלו, ש"מ מותר לנעליו ע"כ. וככ"פ החות' שם. הרי בהדייא די"ג מנה לתפילין ביו"ט ליכא איסור לר"ע דמעט לשבותות יו"ט מזהה לאות, ומהאי טעםא שרי לשדרורי תפילין ביו"ט, אבל לא סנדל המטומר כיתנן התם, משומ דלא לימה מדרשו רבנן לשלהו ש"מ מותר לנעליו. וש"מ דתפילין שרי לבשן ביו"ט, דאל"כ היה אסור לשדרורי להו מהאי טעםא גופיה.²

מייהו כ"ז לר"ע, אבל לר' הגלילי אסור להנחתם שבותות יו"ט רק עלייהו באזהרת

הוא ג"כ מהמקלין לענין טלטל וע"כ בודאי יש להקל בשעת הדחק וכמו שכתחתי בפניהם", ע"כ.

ב. ועי' בצל"ח בכיצה דף י"ח שכח "ויצא לנו עוד דברינו דלהרומכ"ם אף דשבת יו"ט לאו זמן תפילין, מ"מ אין איסור בהנחתן בשבת יו"ט, וכן משמע לשון הרומכ"ם בפ"ז מהל' תפילין הלכה י' כתוב זמן הנחתת תפילין ביום ולא בלילה שנאמר מימיים ימימה וכו', וכן שבותות יו"ט אינו זמן תפילין שנאמר והיו לאות שבותות יו"ט הן עצמן אותן, ובhalbca י"א כתוב וכל המניח תפילין לכתוללה אחר תשקב החמה עובר בלאו שנאמר ושמורת את החקה מימיים ימימה עכ"ל הרומכ"ם, הרי שעל מי שמניח [בלילה] כתוב שעובר בלאו, אבל לא הזכיר شيء שמניחן בשבת או ביום טוב שעובר בעשרה או שעשרה שום איסור, והיינו משום שלענן לילה כתיב ושמורת

למילך מקרה דוחיה לאות. ולמש"כ אתי שפיר, דמשום דר"י הגלילי נמי אקרא דר"ע סמיך, הילכון נקט ליה הרמב"ם.^ב

מ"מ קשה לדמיין לא ה比亚 הרמב"ם נמי לקרה דר"י הגלילי למעט שבתות ויו"ט, ונ"מ לענייןadam הניח תפליין בשבתות ויו"ט שעובר כלאו כמו בלילה שפסק שם הרמב"ם שעובר בלאו וכמסכ"ל.^ג

וועוד ק"ל למא דפסק הרמב"ם דليلת לאו זמן תפליין, א"כ ה"ה לשבתות ויו"ט, ועובר על זהירות ושמרת כמו לילה וכmesh"כ, ולפי"ז הא דתנן בריש פ"י דעתובין (דף צ"ה) המוצא תפליין מכנים זוג זוג, ר"ג אומר שתיים שתים, ע"כ שלא כר"י הגלילי, לדידיה כיון דaicא איסורא דאוריתא להניח תפליין בשבת, ואפי' כדי לשמרן לא שרוי להרמב"ם אלא באם שמונחים עליו מבועד יומם, אבל להניחן לכתילה עליו בלילה אסור מן התורה, וכmesh"ל בסימן שאח"ז בשמו, וה"ה לשבתות ויו"ט נמי דינא הכי לר"י הגלילי דהא מהד קרא נפקא ליה וכmesh"כ, הא ודאי משום בזוזן תפליין לא קא שדו ליה לעשות איסור דאוריתא, ולר"י הגלילי

ולפי מה שכחתי נ"ל דברי הרמב"ם שכחוב בפ"ד מהל' תפליין (ה"י) זמן הניח תפליין ביום ולא בלילה, שנאמר מימים ימיימה, חוכה זו היא מצות תפליין, וכן שבתות ויו"ט אין זמן תפליין שנאמר והיה לאות, ושבתות ויו"ט הן עצמן אותן ע"כ. נקט קרא דר"י הגלילי למעט לילות, וקרא דר"ע למעט שבת ויו"ט. וכחוב הכא מדעמא דידיה משום דआ"ג דפסקין שלא כר"ע בהא דليلת זמן תפליין הוא, היינו משום דכמה תנאי ס"ל התם דليلת לאו זמן תפליין הוא, אבל בשבת ויו"ט כ"ע מודו ליה לעניין דין, אלא דר"י הגלילי מיתי ליה מהד קרא, ו/or"ע מיתי ליה מהד קרא, והלכה כר"ע מהבידן.^ד

ואין טעם לדברים אלו, דוודאי הא בהא תלייא, לדר"י הגלילי דס"ל דחוקה זו בחוקת תפליין הבקבוכ בדבר, ממילא אימעיט מהאי קרא שבת ויו"ט כמו לילות, ואפי' לד"ע לא ציריך קרא דוחיה לאות, אלא משום דס"ל דבחוקת הפטח הכתוב בדבר, והרי הרמב"ם פסק כר"י הגלילי, ואימעיט מהאי קרא שבת ויו"ט נמי כמו כמו לילות, ולמה ליה

אלעזר ור' יוחנן דאומרים במנחות ל"ב ע"ב דהמניח תפליין בלילה עובר בעשה או בלא תעשה, והיינו ע"כ אליכא דר' יוסי הגלילי, מרווע שחקו מניח תפליין בשבת ויו"ט, והול"ל המניה תפליין בלילה או בשבת ויו"ט. גם הרמב"ם בפ"ד מהלי' תפליין לא זכר לאו ועשה כי אם במניח תפליין בלילה, ולא זכר כלל בשבת, אלא ע"כ דבשבת ויו"ט לא ייכא לאו או עשה, ואף על גב דר' יוסי הגלילי קרא דושמרת בחוקת תפליין מידי, אעפ"כ מלת ושמרת לא קאי רק על ימים ולאليلות, דזהו הדרשא הפשטוה, וממילא ליכא מייעוט למעט שבת ויו"ט. וכבר כתבו התוס' בעירובין, דר' יוסי הגלילי סמןادرשה דרכו עקיבא והיה לך לאות, ולולא הר' דוחיה לך לאות, לא hei דרשין מימים ולא שבתות ימים טוביים, וא"כ אין לך בו אלא חידושו, דשכח ויו"ט לאו זמן תפליין, שלא בעי בהו אותן אחר, וממילא נימא דמים ממעט נמי שבת ויו"ט, אבל לאו ועשה דושמרת לא קאי עליו כלל, דא"כ קרא ודרשה דמים, יה' מוסף על קרא דוחיה לך לאות, וזה אי אפשר, ומהאי טעמא לא נזכר בש"ס ורמב"ם הר' לאו או עשה, כי אם במניח תפליין בלילה, ולא בשבת ויו"ט, עכ"ז.

יא. רעי בעמק ברכה עניין תפליין אותו כי שכחוב "ולענ"ד נראה דaicא נפקותא בזה לדינא לפי דעת הרמב"ם דהא דليلת לאו זמן תפליין היינו דוקא לעניין הניח בתחליה, וע"כ לעניין שבתות ויו"ט נמי אם ממעטינן להו מקרא דימים ימיימה יהיה בהו הדין כמו לעניין לילה דוקא לעניין להניח בתחליה וכו', אם אם ממעטינן להו מקרא דוחיה לך לאות יצאו שבתות ויו"ט, אז המיעוט הוא למגורי דין זמן תפליין כלל כיון שלא שייך בהן עניינה דתפלין שהשבתות ויו"ט הן עצמן אותן, ע"ש.

יב. וכבר הבאתי לעיל מ"ש המהירוש"א לפירוש דברי התוס' דע"כ ר"י הגלילי סמיך אורושא דר"ע, דאל"כ למה מיעט דוקא שבתות ויו"ט, Mai שנא משאר הימים, וכחוב בספר דברי ירמיהו על הרמב"ם שם דעפ"ז מישוב נמי דברי הרמב"ם, ולכן ה比亚 מקרא דלאות וכ"ר דליך"ע מזה נדע למעט שבתות ויו"ט.

יג. ובספר דף על הדף במנחות דף ל"ז: מביא מהגאון ר' שלמה דיטש זצ"ל מניטרא בקובץ כרם שלמה דאם בדברי השאג"א דהמניח בשבת ויו"ט עובר בלאו, א"כ ר'

דס"ל בחוקת תפליין הכתוב בדבר, ועובר עליו בלאו דזהרת ושמרת, וא"פ' בכספי לשמרן, ולפ"ז ה"ה בשבת נמי דין הכי, וא"כ אמא פסק בפ"ט מהל' שבת (הכ"ג) המוצא תפליין בשבת ברה"ר כיצד הוא עושה לובשן בדרך, מניה של יד בידו של ראש בראשו ונכנס, וחולצן בבית, וחודר ויוצא ולובש זוג שני וחולצן, עד שיכניס את כולן ע"כ, הרי עובר על לאו דושמרת לבכישתן בשבת².

מ"מ גם מדברי הרמב"ם למדנו דר"י הגלילי במייעוטא דידייה דמים פרט לשבותות ויו"ט נמי אקרא דר"ע סמיך וכפירשתי.

וא"ת הא דאמר בירושלמי פ"ב דברכות (ה"ג) ר' אבוחה בשם ר"א הגותן תפליין בלילה עובר בעשה, מ"ט ושמרת את החוקה הזאת כר', ימים ולא לילות, ימימה פרט לשבותות ויו"ט, אית' דבעי מימר נשמענה מן הדא והיה לאות על ידכה, יצאו שבבות ויו"ט שכולן אותן, ולא בן כתיב מימים ימימה, לית לך אלא כי דמר ר' יוחנן כל מילתה דלא מחזרין מסמיכין לה מן אחרין סגין.

והשתא Mai פריך ולא בן כתיב מימים ימימה, הא מ"מ איזטיריך והיה לאות, דאם לא בן א"א למעת אלא שבבות לחוד, ולא יו"ט ט'. לא קשיא מידי, דלאו או"ט קא פריך, אלא אשבותות

דאם לשומרן מותר, ומזה מוכח דס"ל דאף לשומרן עובר מן התורה על ושמרת, ולכן הקשה למה כתיב דמכניסן זוג זוג וכור' והנה בזה נדחה התירוץ הנ"ל שכחתי³, ע"כ. ועי' בספר נחל איתנן מ"ש בזה.

טו. ולפמ"ש המהרש"א שם בバイור דברי התוס', די לא כתיב אלא לך לאות לא הוה דרישליה מידי, א"ש הר' ירושלמי, דכאמת תורת דרישות בעינן, ובאמת יעורי' בחיה הרשב"א בעירובין דף צ"ו לאחר שכטבו בדברי התוס' דר"י הגלילי סמיך נמי אקרא לדאות, כתיב יוכענין זה מצאתי בירושלמי דgresinן החטם והיו לך לאות את שהיו לך לאות פרט לשבותות ויו"ט שכל הם אותן, והלא כבר כתיב מימים ימימה, כדרמר ר' יוחנן כל מילה שלא מיחזור מסמיכין ליה מן אחרין סגיאין⁴, ע"כ, והיינו שהוא מביא ראה מהך ירושלמי וכן"ל.

אין לו תקנה אלא להחשיך עליהם ולהסבירן כדתני סיפה גבי מצאן צבתים או כריתות.

ואף על גב דברי הגמ' שם לאוקמי לפלוגתא דת"ק ור"ג בשבת זמן תפליין, דלה"ק זמן תפליין ולר"ג לאו זמן תפליין, ולהחדר לשנא מוקמים לה בלעבור על כל חוסיף שלא בזמןנו פליגי ודכ"ע שבת לאו זמן תפליין, וכאמר הגمرا מאן ס"ל שבת זמן תפליין, ורצה הגמ' לאוקמי כר"ע דאמר דקרה דושמרת בחוקת הפסקה הכתוב בדבר, ומשמע דמ"ר שבת לאו זמן תפליין כר' יוסי הגלילי ס"ל, וא"כ לל"ק לר"ג וללשנא בתרא לכ"ע היאך מכניסן, האaicא איסורה דאוריתית. הא ל"ק דבמסקנא לא קיימת הכי, שהרי מיתתי החטם הא דתניא דלר"ע נמי שבת לאו זמן תפליין מוהיה לאות, ולידיה ליכא איסורה במניח תפליין בשבת ויו"ט וכמש"ב. ולמאי דס"ד מעיקרא דמן חנאו שבת זמן תפליין ר"ע, ~~ומכלל~~ דמ"ד לאו זמן תפליין ר"י הגלילי הוא, ע"כ להרמב"ם דס"ל דאפי' לשמרן אסור מה"ת בלילה וה"ה בשבת, ר"ג ות"ק דשרו להכניס תפליין בשבת משות בזווון, כ"ע שבת זמן תפליין ס"ל, ופליגי בלצת או לעבור בזמןו אי צריכה כוונה או לא, וכאייך לשנא החטם בגמ' דס"ל הכי.

אבל הרמב"ם ווראי קשה, דלמא דפסק לעניין לילה דלאו זמן תפליין הוא כר"י הגלילי

יד. ובספר בנין שלמה על הרמב"ם שם מביא קושית רכינו הארץ מוחר לו להניחן ועשה איסור, וכחוב' "ולדעתי לך" כיון דאנן קייל' דמצות צריכות כוונה וכמ"ש הש"ע לעיל סי' ס', א"כ بلا כוונה לא נחשב מצווה, א"כ אינו עשה איסור כמניח תפליין בשבת ויו"ט, רק אם מכין לשם מצווה, אז כיון דבחול כה"ג הו' יוצא י"ח, בשבת נחשב איסור מכח ושורותם, אבל באם אינו מכין לשם תפליין, דבחול כה"ג לא הו' יוצא, אז בשבת ליכא איסורא כלל והן אמרת דברמ"ט פסק בכפאו ואכל מצה יאצ' ומשמע דס"ל מצות א"צ כוונה מ"מ א"ש וכור' הר' כאן מכין בפיירוש שלא לשם תפליין רק להניטים שלא יהיו מונחין בכווון והוא מכין שלא לשם תפליין וזה לא מהני אף למ"ד א"צ כוונה כלל ולכך לא שייך בו ושמרת זהה פשוט ונכון אך עינתי שנית היטב ברכרי הש"א וראיתי בו שעיקר קושיתו על הרמב"ם מה שהשפט

ראי ס"ד דאיסורה נמי איכא בהנחתן מה"ת, א"כ למאי שיתברר לקמן בסימן שאח"ז בס"ד דלר"י הגלילי דaicא אזהרה מה"ת שלא להניח תפליין בלילה, אין לחלק בין חיליצה להנחה ושניהם אסורין מה"ת, א"כ מדר"י הגלילי נשמע לר"ע, אדם איתא דaicא איסורה לר"ע, ל"ש הנחה ל"ש חיליצה שוין הן מן התורה לאיסורה. א"כ תקשה לך למאי דמסיק דרכה בר"ה כר"ע ס"ל, אמאו ספק חשיכה לא חולץ בע"ש, הא הו"ל ספק איסור של תורה דילמא לילה היא וקי"ל ספיקא דאוריתא בחנותה. אלא וודאי לר"ע ליכא איסור כלל בהנחתן לחומרא. אלא וודאי לר"ע ליכא איסור דילמא בשבת ויר"ט מה"ת, ורבנן הוא דגוזו דילמא מישתלי ונפיק לרה"ר, ולא גוזרו על ספק חשיכה אלא בהנחתה, אבל לא בחיליצה, הוαιיל וספקא הרוי.

ונוד נ"ל להביא ראייה מהא דתנו בפרק במה →
ашה (דף ט) לא יצא האיש בתפליין, ואם יצא איינו חייב חטא, ואמר עלה בגמרה (דף ס"א) א"ר ספרא לא תימא אליבא דמ"ד שבת זמן תפליין, אלא אפי' למ"ד שבת לאו זמן תפליין והוא אינו חייב חטא, מ"ט דרך מלובש עבידא, וע"כ הא אמר ר' ספרא דאפי' למ"ד שבת לאו זמן תפליין איינו חייב חטא, לאו אדר"י הגלילי קאמר לה, דהא לדידיה כיוון דaicא איסור של תורה במניח תפליין בשבת ~~בזאת~~ ושמורת וודאי אם יצא חייב חטא, כדתנו בירוש פ"י דערובין (דף צ"ה) המוצא תפליין מכניםן זוג זוג, ר'ג אומר שתים שתים, ומוקמים נון לה בגמ' לחדר לשינה בשבת זמן תפליין קמיפלגי, דת"ק סבר שבת זמן תפליין הוא, ופירש"י דכוון זמן תפליין הוא ואיכא כל תוסיףathi איסור כל תוסיף ומשוי להו עליה ממשאו ע"כ, אלמא משום איסורה הו"ל ממשאו, וא"כ אם יצא חייב חטא, כיוון דהר"ל ממשואו".

נו) הביא דברי רשי"י הנ"ל כאן אלו לאסמכחה לדברי הפני מגודים (מ"ז סי' י"ג ס"ק ב) דבוצעת בטלית כלאים בשבת חייב כורת וסקילה, ואינו דומה ליצא בטלית שאינה מצויצת, בטלית כלאים הוא איסור. ובשות' חמורת ישראל (ח"ב סי'

וא"כ הוא דודאי חשיכה חולץ, ע"כ כיוון דשבת לאו זמן תפליין, אפי' לר"ע דיליף מוהיה לאות אסור להניח תפליין מצד עצמן כמו לר"י הגלילי, וכיון דעתמא מש"ה הוא אין לחלק בין שבת ליר"ט, שהרי יום טוב נמי מוהיה אותה נתמעט בהנחת תפליין, וא"כ תקשה אמאו שרוי ר"ש לשודורי תפליין ביום טוב.

ויר"ל וודאי לר"ע מוהיה לאות לא נתמעטו שבת ויר"ט מתחפליין אלא מצوها, אבל רשות הרוי, ואם מניחן ל"ל בה, והא דודאי חשיכה חולץ הינו טעם דילמא ATI לאחורי ד"א ברה"ר, ואסרו נמי בחצר מהאי טעם דילמא מישתלי ואתי לאפוקי ברה"ר. ומ"מ פריך שפיר אי לילה זמן תפליין שבת נמי זמן תפליין, אמאו וודאי חשיכה חולץ, וכיון דשבת זמן תפליין הוא חייב למשמש בהן כיוון שמקיים מצות תפליין בהנחתן עליו, הילך מזכיר דכיר ולא חיישין לדילמא מישתלי, אבל אי שבת לאו זמן תפליין אף על פי שמונחים עליו איינו חייב למשמש בהן, דהואיל ואין עושה מצואה בהנחתן עליו ואין אסורים בהיטח הדעת משמשו למה ליה, הילך חיישין לדילמא מישתלי, לפיכך וודאי חשיכה חולץ ואפי' בחצר נמי איסור לצאת בהן.

הילך אדר"ע דס"ל שבת לאו זמן תפליין, אף על גב דמויה לאות א"א למעטן אלא מצואה אבל מרשות לא, מ"מ מדרובנן אסור אפי' בחצר דילמא מישתלי הוαιיל וליכא מצואה בהנחתן עליו, ואיינו חייב למשמש בהן.

ואדרבה מכאן נראה לי להביא ראייה דלר"ע דמעט שבת ויר"ט מוהיה לאות, מהחובא הוא דמעט להו קרא, אבל איסורה ליכא,

יה. וע"פ דברי רשי"י אלו כתוב המנתה חינוך (מצואה סי"ג) אותן יד) דהנועל ביו"כ מנעל של עור ויצא בו לרה"ר דעובר גם על איסור הוצאה, דאיתו איסור דעתלת סנדול ומשרי ליה ממשאו. וכן בשות' מנתה יצחק (ח"ד סי' ז וח"ו סי'

לג' ולא לד', ולר"י ה"ל מצויצת כהכלכה ופטור, דהא מ"מ ג' מצות מיהא איכא. והרי לר' ישמעאל במתיל לג' ולא לד' עובר על בל תגרע, כדאמר בפרק ז' דזבחים (דף ע"ט) גבי הניתנים מתן ד' שנחערבו בניתני מתן א',adam נתן במתנה א' הדרי הוא עובר על בל תגרע, אף על גב דקי"ל כל הניתנים במתן ד' שנתן במתנה א' יצא, ה"ה נמי אף על גב דדר' ציציות לר"י אין מעכbin זא"ז, מ"מ בהטיל לג' ולא לד' עובר על בל תגרע, וא"כ לדברי רשי' הא ליכא מידי בהא דר' הונא בין ת"ק לר"י, דआ"ג דר' ישמעאל הו"ל מצויצת כהכלכה בהטיל לג' הויאל וד' מצות הן, מ"מ הויאל ועבר על בל תגרע, אתי איסור בל תגרע ומשורי להו למשاوي ולהיבח חטא נמי לר"י.

אלא ע"כ דמשאות איסור לא משוי להו למשاوي, והשתא א"ש דaicא בגיןיו בין ר"י לת"ק הא דר"ה, ולא לדברי רשי', ויש ליישב'יט, ואין לי להאריך כאן בזה.

מ"מ הרי נחברו לנו דלר"ע ליכא איסורה כלל בהנחת תפילהין בשבת ויו"ט, וקי"ל כוותיה וכמו שאכתוב לפניו בס"ד בסימן שאח"ז^כ.

של עולם, רתפליין לאו חכשיט, אבל במקומות דהו תכשיט מצד עצמו, לא איכפת לו מה שיש עליו איסור לבישة, דעתין לא נתבטל ממנה שם מלכוש וחכשיט, שהרי עדין הוא מלכוש לעכו"ם, ע"כ.

יט. ובס" ש"ח מפרשין הים בתשובותם להגר"ע איגר זצ"ל בחומו לישב, דיל' דר' ישמעאל ס"ל דציצית חותבת טלית הוא, וא"כ לא שייך לומר דאיסור בל תגרע משוי להו כמשاوي, רהא גם אם לא היה לובש הטלית היה עובר על בל תגרע, וא"כ אין האיסור בל תגרע שירק להלבישה, ע"כ שפיר לא משוי להו כמשاوي. וראה במנחת יצחק (ח"ד ס"ז וח"ז ס"ג) שתירץ קושית השוגג אריה בכמה אופנים. ועי"כ בדברי רבינו בטורין אבן (אבני שוחט) ר"ה דף כ"ח: שהקשה על פרש"י מהא דתניא בפ' הנחנקין (דף פ"ז) גבי זקן מראה. ב. ויעו" בשות' בית יהודה או"ח ס"י ל"ד שכחב "ראייתן לעמך על בורין של דברים אם תפליין מותר להניחנו

א"כ לר"י הגלילי אמא פסיק תנא למילתיה אם יצא בתפליין אינו חייב חטא, הא אם הניחן בתחילת בשבח ואין מתכוון לשמרן עובר על אזהרת ושמרת לכ"ע, כמו שעובר עליו בכה"ג בלילה לר"י הגלילי וכמוש"ל בס"י הקודם, וא"כ ליתי איסור ושמרת ולשוויה עליה למשاوي ולהיבח חטא. אלא ע"כ ד"ע הוא דמעט לשבת מן התפליין מוהיה לאות, ואלי בא דידייה קאמר למ"ד שבת לאו זמן תפליין דאינו חייב חטא משום דרך מלכוש עבידא. והשתא אי ס"ד דלר"ע נמי איכא איסור של תורה במניחן בשבת, אכתי תקשה לך אמר אינו חייב חטא, ליתי איסורא ולשוויה עליה כמשאו, ואף על גב דרך מלכוש עבידא ולהיבח חטא. אלא וודאי ש"מ דלר"ע ליכא איסור כלל, ור' ספרא אליבא דר"ע קאמר לה.

והנה באמת ק"ל על סברת רשי' דאיסור משוי לה למשاوي, מהא דתנן בסוף פרק הקומץ ד' ציציות מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת, ר' ישמעאל אומר ארבעתן ד' מצות, ואמירנן בגם' (דף ל"ז) מי בגיןיו, ואמר רבינא דר' הונאaicא בגיןיו דאמר היוצא בטלית שאינה מצויצת כהכלכתה בשבת חיבח טלית, כלומר ואם הטיל

ד') הוכית מכמה משניות במסכת שבת דברך שהוא בגדי גמור לא אמרנן דאיסורו משוי להו כמשاوي, אלא רק בתפליין שאין מלכוש מחמת עצמן אלא מחמת המצווה. וכן כמהרש"ג (או"ח סי' ל"ג) חמה על המנ"ח, שהרי בסנדל המטומר ג"כ אסור לצאת בשבת מדרבנן, ואפי' הכי מפורש במסכת שבת דאינו חייב חטא. עוד כתוב שם "דעד כאן לא כתוב רשי' דאיסור כל תוסיף משוי עליה כמשאו, אלא לגבי תפליין, ובאמת מצד העניין עצמו תפליין לאו מלכוש ולאו תכשיט הוא כלל, שהרי לא ראיינו מעלים שעכו"ם והודמה לו שאין מצוה ילכוש תפליין, וא"כ היה מהרואי שייהי לעולם התפליין על האדם רק כמשאו, כיון מצד עצמו לאו תכשיט ולאו מלכוש הוא כלל, רק דמ"מ אמר"י דחושב תכשיט ממשום שישRAL מתקשט בו ביום החול מצד מצות התורה. נמצא דכל עיקר הדבר מה שהוכח תכשיט, בא ע"י חיוב התורה, ולכן עולפן שאין לובשים אותו ביום החול חזרה לטבעו ומנהגו

ס פ ר

פרִי יַצְחָק

כׁוֹלֶל

שְׁאָלוֹת וּתְשׁוּבּוֹת וּחֲקִירּוֹת שָׁנוֹנֹת
מֵאָשֶׁר חָנַן אֱלֹהִים בַּיּוֹם עַלְוָת

חֶבְרוֹתָיו בְּעִזָּה

יַצְחָק בֶּלְאוֹעֵד בְּלֹא מִדְרָשׁ כָּךְ
מוֹהָ שְׁלָמָה וְצַלְחָה מִזְוִילָנָא.

בְּתוּסֶת

מְפַתֵּח עֲנִינִים מִפְרוּט

וּמְפַתֵּח עַל סִדְרֵי הַשִּׁיס, רַמְבִּים וּשְׁרִיעָ

כעוביית

אפר

ישר"ת מהרש"ג

חלק ראשון

מלח אורך חיים וירוה דעתה

מאת הרב הגאון הגדול וכוב'

מוריה שמעון ברינפעלד זצ"ל

שחי אבודאי בידסנטמייהאלוי צ"ץ (בגדינה אשנזה)

אשר השיב לשואליו אמרי אמרת

והרביז חורה ברבים והעמיד

תלמידים לאלפים

יצא לאוד ע"י בן המחבר

וכעת הוציא לאוד עולם על ידי נבד המחבר זצ"ל

יחיאל קערפעל

בן לאבניר רביניק המתה ר' נפתלי קערפעל זצ"ל

חthon הרונגהיז פהע שлемה אליעזר ראטטענבערג

הלו זצ"ל זיס זומזק רקייק פעפדהלי חthon פון הטהר זצ"ל

שנג מודה רבינו שמעון י"א

עמך הלה

חידושי תורה ובירורי הלכות בארכעה חלקי שלחן ערוך
משיעוריו של הגאון האדר, שר התורה, עמוד ההוראה

רבי טוביה גולדישטיין זצוק"ל

ראש ישיבת עמק הלה
ברוקלין, ניו-יארק

חלק ג

יצא לאור על ידי
הoved להוצאת כתבי ממן ראש הישיבה זצ"ל

אייר תשע"ח

סימן ט

מלביש ותכשיט שלובשו באיסור או הוא משא

כתיב (ירמיהו פרק ז פסוק כ) "ואל תshawו משא ביום השבת" מכאן קבלו חז"ל דמדכתיב "משא" ממשמע דוקא משארו אבל מלכוש ותכשיט שאיןו משא מותר, ויש לעיין אם לובש מלכוש או תכשיט של איסור כגון כלאים או מיקרי מלכוש או אולי היהת שאסור ללבשו איתנו נקרא מלכוש ותכשיט וחייב גם משום הרצתה בשבת

הרי תכשיט כשייש איסור בזזה, הינו דוקא בתכשיט דכל מהות של התכשיט הוא שייש בו יופי ופאר, ולכן אם יש בזזה איסורתו אינו יפה ואין בו פאר ולא הרי תכשיט כלל, אבל במלכוש אף אם יש בו איסור בלביישה מכל מקום עדין הרי מלכוש, וניחא. וכן מצאתי בשו"ת אז נדברו (ח"ב סימן מד בערעה).

אמנם ראייתי במנחת חינוך (מצווה שיג) שלא כתוב →
כן להחלק בין תכשיט למלכוש ובשניהם אם יש בהם איסור האיסור ממשוי לו משארו שכותב שם חז"ל, ונראה לענ"ד אם נעול מנעל האיסור ביום היכיפורים כגון של עור חוץ מה שעובר איסור דעתילת הסנדל, אם יצא בו ברשות הרבנים חייב חטא לתallow מלכוש הואר אלא משארו לפי סברת רשי"י בעירובין ולמאנן דאמר שבת זמן תפילין הואר אם לובש יהור מזוג ע"ג דהרי תכשיט מכל מקום כיוון שעליו ממשאי, אם כן חמוץ דין דהאיסור ממשוי ממשוי עליו ממשאי, אם כןanca נמי חמוץ דין דעתילת הסנדל אטור, לא מבavia להסבירים דהו איסור תורה בודאי חשוב ממשאי, אלא אפילו למאנן דאמר דהו אדרבןן אפשר דגם איסור דרבנן כיוון דאסרו לא הרי מלכוש והוא ממשאי, אם כן אסור לצאת במנעל כזה ביום היכיפורים וחיבין עליו בעל ממשאי גמור, ולא הבהיר בכור הבהיר, עכ"ל. ועל דברי המנחה חינוך אלו כתוב השדי חמד (מערכת יומם היכיפורים סימן

67 במסכת עירובין (דף זה). תנן, המוצא תפילין מכניין זוג זוג, רבנן גמליאל אומר שנים שנים. ושם בגמרא (זה): ביארו המחלוקת דבשבט זמן תפילין קמיפלגי, דתנא קמא סבר שבת זמן תפילין הואר, ורבנן גמליאל סבר שבת לאו זמן תפילין הואר. וביאר שם רשי"י דברי התנא קמא סבר שבת זמן תפילין הואר חז"ל, ומשום הצלחה לא מישרו ביה טפי מן המצוה דלאו תכשיט נינהו, וכל שכן דכיון הזמן תפילין הואר ואיقا בלא תוסיףathy איסור בלא תוסיף ממשוי עליה ממשאי, עכ"ל. מדברי רשי"י יוצא שם לובש ממשוי באיסור, האיסור מפקיע שם תכשיט והוא ממשאי.

ולבוארה דברי רשי"י אלו סותרים דבריו במסכת שבת (קלט): בשם אתה, דאמר רב הונא אמר רב היוצא בטלית שאיןיה מצויצת כהילכתה שבת חייב חטא. וכותב שם רשי"י חז"ל, ואילו לא הייתה מצויצת כלל לא מחייב דהא לובשה הואר, עכ"ל. הרי שכותב רשי"י שם אינה מצויצת כלל לא מחייב ממשום דהו בגדר הרי שף שיש איסור בזזה שהרי אין בו ציצית כלל, מכל מקום איןנו נפקע על ידי האיסור שם ללבוש והו יצא בו לרשות הרבנים פטור, ודלא בדברי רשי"י במסכת עירובין דעתך יידי איסור נפקע שם תכשיטו והוא ממשאי. והיה נראה לומר דברי רשי"י בדשני דברים אלו לא שיכי להזרדי כלל, דמה שכותב רשי"י בעירובין שלא

1. ע"ש ברש"ש שהקשה על דברי רשי"י וויל, לא ידעתו למי הוצרך להאיathy וכור'i באיסור בלא תוסיף גרידא סגי וכמו שכתבו ביחסו ר'יה אי, עכ"ל.

הפרי מגדריםadam כן קשה דברי רשי' שבת ד'
קלט: דמボואר שם ברש"י דבגדי שיש בו ארבע
כנפות بلا ציצית כלל מלובש הוא והווצה בו פטור
אף זלובשו באיסור זה חייב להטיל ציצית, הרי
מכואר דהווצה באיסור לבגדי איסור לרשות הרבים פטור
וכמו שהקשינו לעיל על המנתה חינוך, וכותב על זה
הפרי מגדים לתרין דאין כוונת רשי' לומר דפטור
משום בגדי הוא אף אם יש איסור, אלא משום
דס"ל לרשי' כדעת הר"י שבמרדי דס"ל בשבת
הלווש בגדי שיש בו ארבע כנפות היהות שבשבת
אין יכול להטיל בו ציצית אינו מבטל מצות עשה
דציצית, זול' המרדי (מתכת מנות בהלכה קטנות
אות תקמוד), אומר ה"ר שלמה מדרוש שאם נפסק
לאיש חוט של טלית בשבת אסור ללבושו עד
שיתקיים אותו שאם ללבשו עובר בעשה דיש לו ארבע
כנפות, והשיב ר"י דליהיה כדמותם בשמעתין
דאע"ג דאייפסיק בכרכਮלית דרבנן שרי' משום כבוד
הבריות דלא רחין אלא לא דלא תסור, וכן נראה
לရ"י מצות עשה דציצית אין אלא להטיל בו
ציצית כשלבשו, ולא אמר הכתוב בלשון לא
חלבש בגדי שיש לו ד' כנפים بلا ציצית דאו ודאי
היה הדין עמו אלא מצות עשה גרידא להטיל בו
ציצית ומכל מקום אין הטלית אסור ללבוש וגם אין
עובד כיון שאין עתה יכול להטיל בו שהוא שבת,
ובחול ודאי עובר כל שעיה שלבשו בעשה דהטיל בו
ציצית, וכן במצוזה ומעקה ותדע דעתו ללא מזוזה
יאסר ליכנס בביתה אלא בעמוד ועשה קאי וחוץ לא,
עכ"ל. וכדברי הר"י נפסק להלכה בשוו"ע (סימן יג
סעיף ג). ועל פי דברי הר"י כתובפרי מגדרים לבאר

גאותיך) "ודבריו חיים וקיימים". אמם לדברינו זה
אין משום דזוקא בחכשיט שיק' סברא זו ולא
במלבוש, ואם כן במנעל שהוא כמלבוש אין עובר
משום הווצה אף כשלובשו באיסור, ולדברי
המנחת חינוך שלא כתוב חלק בין חכשיט
למלבוש קשה קושיא הניל' דהרי רשי' כתוב
במסכת שבת שהווצה בגדי איסור פטור. עוד צ"ב
בדברי המנתה חינוך שמספקא לי' למאן דאמר
דנעילת הסנדל הוא דרבנן אם איסור דרבנן משוי
לה משא, ולא הבנתי ספקו דהא לשיטתו בגדי
שיש איסור דאוריתא ללבשו הוא משא הטעם בזה
הוא משום דבר ש אסור ללבושו להיות שהוא איסור
ממלא לא הוא דרך לבישה יהודית אינו לובש בגדי
זה וממלא לא הוא מלבוש והוא משא, ואם כן אף
אם איסור רק מדרבן מכל מקום לא הוא בגדי והוא
משא, ומה לי איסור דאוריתא ומה לי איסור דרבנן
סוף סוף אין דרך בני אדם ללבושו.

וראיתי שמה שכח המנתה חינוך בגדי של
איסור הוא משוי, דבר זה מספקא לי'
להפרי מגדים (סימן יג אשר אברהם סק"ב) שכח זול',
והו יודע שאני מסופק אם היוצא בטלית כלאים
בשבח זיל' דחייב ברוח וסקילה שאין דרך ללבוש
דאיסור הוא, ועיין רשי' שבת קלט: דאין מצויצת
כל לבושה הוא וכור' והתם הטעם קר"י שבמרדי
מה שאין כן הכלאים, עכ"ל². ניש לעיין למה לא
הביא ראה מדברי הרשי' בעירובין וכמו שכח
המנחת חינוך], וביאר דבריו הוא דיש לומר דהווצה
בגבג של כלאים לרשות הרבים בשבת חייב דאיינו
דרך ללבוש דהא אסור ללבוש בגדי כלאים, והוסיף

מה אות יז) כתוב לתרין זול', זול' דזה אין אלו מדרבן אבל מדאוריתא
אפשר לשחות בכח'ג, עכ"ל. ולכארה לא זכית להבין מה שכח דאפילו
גניהם שלגדים ביטול מצות עשה הוא רק איסור דרבנן מכל מקום זהathy
שפיר לשיטת המגן אברהם, אבל לפי הטז' שסובר שלגדי' ציצית מותר
לבוש אפילו מדרבן הלא ליכא איסור, וזה באמת מה שהקשה הגילין
מהרש"א, וצ"ע. והנה בהענג יומם טוב (סוף סימן א דיה ודע זלכארה קשה לה)
הקשה אותה קושיא מפש וכותב לתרין זול', ונראה דיש לחלק דההם אם
נדחה השחיטה על זטן שהיא לו עפר לכטוט עשה שחיטה וזה כחינה עם

2. עיין באמרי בינה (או"ח סימן א דיה וראיתי בפ"מ) על דברי פרי מגדים.
3. עיין בעמך יהושע (סימן ב) בענין זה. ועיין בשלחן ערוך יו"ד סימן
כח סעיף כא שמי שאין לו עפר לכטוט לא ישנות הנה אלא ימתין עד
שיהיה לו עפר. והקשה הגילין מהרש"א שם זיל', עז"ק ממ"ש בט"ז
ובמגן אברהם בשוו"ע או"ח סימן יג בשם מרדכי כיון שלא אמרה תורה לא
חלבש بلا ציצית משום הכי בשבת דאי אפשר להטיל בו שרי' ללבשו
בלא ציצית, ולהט"ז שם משמע גם מדרבן שרי', ולכארה הוא הווין בחול
כשי אפשר לו להשיג ציצית, עכ"ל. והנה מורי ורבבי בקובץ העורות (סימן

עיי"ש,adam כן לא הויליה לומר דההינו לבושיה,ולכן נראה דבאמת ס"ל לרשי' כדעת הר"ש טרויזיש במרדי שם אסור ללבוש בגדי بلا ציצית,ולכן פירש רשי' שפיר דמכל מקום לא חשב כמשא משום דההינו לבושיה,עכ"ל. והנה הפרי יצחק כתב היפך המנהת חינוך דס"ל דבמוקם איסור אין עליו שם בגדי כלל,וגם נגד הפרי מגדים שמספקא ליה בגדי כלאים וס"ל דרשי' בשחתת ס"ל כהרי',והפרי יצחק כתב לדבר פשוט שהוא מלובש ותכשיט אף שיש בהם איסור,וגם דיביך לומר רשוי' ס"ל בשיטת הר"ש מדorous ולא כדעת הר"י.

ובן כתוב מהר"ג (ח"א סימן ל) דרך בתפילה שין → הסברא דהאיסור ממשי ליה למשא וח"ל,עדן כאן לא כתוב רשי' דאיסור בלבד תוסיף ממשי עליו כמשא אלא גבי תפילה,דבאמת מצד העניין עצמו תפילה לאו מלובש ולאו תכשיט הוא כלל,שהרי לא ראיינו מעולם שעכו"ם והודמה לו שאין מצווה ללבוש או יתקשת עצמו בתפילה,ואם כן היה מן הראיו שיהיה לעולם תפילה על האדם רק כמשא,כיוון דעתך עצמו לאו תכשיט ולאו מלובש הוא כלל,רק דמכל מקום אמרין דחויב חכshit משום שישראל מתקשת בו ביוםות החול מצד מצות התורה,נמצא אכן עיקר הדבר מה שתפילה חשוב תכשיט בא רק על ידי חיוב התורה להניה ולהתקשת בהם בחול,ולכן שפיר מסתבר ומובן דעת אופן שאין לובשן אותו ביוםות החול חזר הדבר לטבעי ומנהגו של עולם דתפילה לא הויליה תכשיט,ולכן מי שלובש שתי זוגות תפילה ביחד כיוון דמשום איסור בל תוסיף אין לובשן כן לעולם ביוםות החול שפיר הויל זוג השני עליו כמשא וחיבח חטא משום איסור הוצאה,אבל כל זה במקומות שלא הויל מלבוש

דברי רשוי' בשחתת דבגד בלא ציצית כלל ליכא איסור ללבושו בשחתת ומספקא ליה בגדי כלאים שיש בו איסור.

אמנם לכוארה דברי הפרי מגדים צ"ע שכותב כדעת רשי' הוא כהרי',adam כן למה לא כתוב שום אחד מהפטוקים כדעת רשי' הוא כדעת הר"י,ועוד צ"ע לדבריו דלשון רשי' משמע דין הטעם משום שס"ל לדילא איסור אלא הטעם הוא משום דלבושיה הוא. ולדברינו ניחא דכוונת רשי' כפשוטו רכל מלובש אף שלבשו באיסור עדין מיקרי מלובש ולא משא.

← והנה בפרי יצחק (ח"א סימן ד) ראיתי שכותב גם כן לחلك בדומה למה שכתבנו אולם הוסיף דגס בסתם תכשיט לא הויל ממשאי אף אם הוא באיסור ורק בתפילה וכדומה זויל,ולכן נראה לענ"ד דרבודאי דבר שהוא בעצם מלובש גמור או שהוא חכshit גמור בחול,אין לומר כלל דמשום האיסור יהיה ממשאי דזהו באמת נגד הסברא לומר ומלובש גמור יהיה משא משום איסור כמו בגדי שעתנו וכדומה,וכן דבר שהוא חכshit גמור דרך מלבשו בחול לא פקע שם תכשיט מיניה משום איסור,אך מה שפירש רשי' בעירובין דאתי איסור בלבד תוסיף ממשי ליה ממשא וכו' הנה מזה בודאי אין ראייה כלל וכו' דתפילה לאו תכשיט הוא כלל אם כן שפיר ממשי להו בכל תוסיף ממשאי וכו' ונראה ברור בכוונת רשי' [בשבת] דאיilo לא הייתהמצוית כלל,ע"ג דאיסור ללובש הבד בגדי بلا ציצית,מכל מקום לא חשב הטלית ממשאי,ומשום דההינו לבושיה פירוש דמלובש גמור לא מחשב כמשא משום איסור אכ"ל,דאן לומר דס"ל לרשי' כדעת ר"י במרדי שם דאן איסור ללובש בשחתת טלית بلا ציצית

לבוש כתעת ונגס לאחר זמן ולאסור לכישה דכעת אי אפשר דהא לא אמרה חורה לא תלכש בגדי بلا ציצית,מה שאין כן החם דאן אנו אוטרין השחיטה אלא דוחין אותה שישות בשעה שהיא ביזו לקיים מצות כיטרי זה בדורו,עכ"ל. וצריך להטעים וכוריו. ובעיקר הדבר אם אסור לגבורם ביטול מצות עשה עין בעדות יהוסף (יריד סימן ח) בארכות ודעתו נוטה שהוא מחלוקת הראשונים,ונבואר במקומות אחר.

כיטרי,וכשאנו אוטרין עליו השחיטה כתעת מחמת שאין לו עפר אין אנו אוטרין עליו השחיטה אלא שדווחין אותה על זמן שהיא בידיו לקיים מצות כיטרי התלי בה ואחר זמן יעשה שחיטה עם כיטרי,אבל הכא אם אוטרין ללובש הבד וכשהיה לו ציציתיטיל וילבש הבד,הלא הטלת הציצית היא בשביל הלכשה שלבש או והלבישה דכעת שאנו אוטרין עליו אין לו תקנה,ואין שין לומר דזמין הלכשה על זמן שהיא לו ציצית וזה יכול

כלומר ואם הטיל לג' ולא לד' לרבי ישמעאל הוה ליה מצויצת כהלכתה ופטור דהא מכל מקום ג' מצות מיהא איכא, והרי לרבי ישמעאל במטיל לג' ולא לד' עובר על בל תגרע, כדאמר בפ"ח זבחים פ). גבי הניתנים מתן ד' שנתערכו בניתניין מתן אחת,adam נתן במתנה אחת דהרי הוא עובר על בל תגרע ע"ג דקייל כל הניתנים ומתן ד' שנתן במתנה אחת יצא, הוא הדין נמי ע"ג דד' ציציות לרבי ישמעאל אין מעכbin זו את זו מכל מקום בהטיל לג' ולא לד' עובר על בל תגרע, ואם כן לדעת רשי' הא ליכא מידי בהא דרב הונא בין ת"ק לרבי ישמעאל, דआ"ג דרב רבי ישמעאל הויה ליה מצויצת כהלכתה בהטיל לג' הויא וד' מצות הון, מכל מקום הויא ו עבר על בל תגרעathy איסור בל תגרע ומשו לו המשור וחייב חטא נמי לרבי ישמעאל, אלא על כוחך דמשום איסור לא משוי להו למשורי, והשתאathy שפיר איכא ביןיהו בין רב רבי ישמעאל לת"ק הא דרב הונא ולא בדברי רשי', ויש לישב לי כאן בזה, עכ"ל. ולדברינו לא קשה כלל וזהא רב הונא מידי מבגד ודודאי לא הויה משא אף שלובשו באיסור. ואחר שנדפס החתן סופר (ח"א בסדר עכחדת היום שער הגורדים והכלאים סימן כה) ראיית שכתב בדברינו לחلك בין בגדי לתחשיט וכותב גם כן לתרין קושית השאגת אריה.

ונראה למעשה שבגד איינו געשה משא על ידי זה שהוא איסור, ובתчасית כתוב הפרי יצחק והמהרש"ג שאינו געשה משא.⁴

ותחשיט מצד עצמו אבל במקום דהה מלובש ותחשיט מצד עצמו بلا עניין המצויה, בכח"ג אף שיש עתה על الملובש או על התחשיט איסור לבישה וקישות מצד איזה איסור כגון שהיה לבישה במלbos כלאים או שיהיה בו איזה איסור לבישה מצד אחר, מכל מקום כיון שהוא מצד עצמו מלbos או תחשיט לא איכפת לנו מה שיש עליו איסור לבישה ולומר שהיה על ידי זה כמפורט לרשוט הרבים, שעדיין לא נתקטל ממנו על ידי זה שם מלbos ותחשיט שהרי עדין הוא מלbos לעכו"ם, וכן לבשו בשבת ויוצא בו לרשוט הרבים נהי דעובר על איסור כלאים או על איסור לבישה אחרת שיש על הבגד, מכל מקום לאו שם משא עליו שיתחייב עליו בשבת משום איסור הוצאה כן נראה נכון, עכ"ל. וכן כתוב בספר מפרש הים על ב"ק (סוף הספר בשורת שאלת שולחו להגיר עקיבא אינגר). וכן מצחתי בשו"ת מהרשר"ם (ח"ד סימן קנא) שדוחה דברי המנוח חינוך.

על פי מה שבאונו לחלק בין בגדי לתפילין יש לתרץ קושית השאגת אריה (סוף סימן מא) שכחוב להקשות וח"ל, והנה באמת קשה לי על סברת רשי' דאייסור משוי לה למשורי מהא דתנן בפרק הקומץ (מנחות כה). ד' ציצית מעכבות זו את זו שארבעתן מצוה אחת ר' ישמעאל אומר ארבעתן ד' מצות, ואמרין בגמרה (לו): מיי ביןיהו ואמր רבינה דרב הונא איכא ביןיהו דאמר היוצא בטלית שאינה מצויצת כהלכתה בשבת חייב חטא,

4. עיין בלבושים מרדי (או"ח פהדו"ה סימן עט) ובנעם חלק ח (עמ"ד) ובלחט שלטה (או"ח סימן קיא) ובפני מכין (או"ח סימן קצה אות ג) ובמנחת יצחק (חלק סימן ג) ובספר ההשלמה על מנחת חינוך (חייב הרים בעיל חמוץ ישראלי דף הספר פג, ושם דף הספר צב).